

ТРИЗЕННИК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDENT
UKRAINIENNE

Число 48 (454). Рів вид. X. 30 грудня 1934 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 30 грудня 1934 року.

В той час, коли в Женеві одногосно приймалися лицемірні резолюції проти терору, під якими обома руками підписувався і представник совітів, що тим терором тільки й трумаються, доконано нові масові розстріли на широких просторах совітського союзу. Одбулися вони й на Україні. Телеграф приніс імена 28 розстріляних у Києві в справі «терористів-білогвардійців», імена тих, що ще чекають своєї черги; а скільки їх отих, що таємницю їх смерти заховали глибокі льохи ГПУ!

Терор на Україні річ не нова. Одколи москалі принесли на вістрях своїх багнетів «самоопределение вплоть до отделения», одколи Муравйов кривавими гекатсмами означив здобуття Київ, терор не вгає, Україна спливає кров'ю. Безконечні арешти, висилання на Північ, каналська робота, Соловки, розстріли без суду мали зломити опір нації, яка хотіла жити по своєму, знищити до щенту живу силу країни, геть виснаженої висисанням усіх соків життєвих, грабіжницьким видиранням хліба, безоглядною експлуатацією природних багатств, усією системою совітського господарства, що його «досягнення» позначалися мільйонами мертвих од голоду.

На Україні йшла непрестанна жорстока боротьба, боротьба на життя і смерть, боротьба між народом, що хотів бути господарем у своїй власній землі, і зайдами, які, збройною силою підбивши Україну, намагалися накинути їй свою волю. Боротьба безщадна, боротьба кривава з обох боків, і в тій боротьбі по сей день упало од

куль чекистів, од мук совітської каторги, од поневіряння на засланні багато вірних синів свого народу. Вістря москвоцького терору зкеровано було проти українського свідомого селянства, проти національно і патріотично настроєної інтелігенції, проти «петлюрівців».

Але останні розстріли, ніби по суду, вносять нове в практику терору на Україні. Нехай сьогодні, мотивуючи присуд, московські кати намагаються впевнити інших, — самі вони в те не вірять, — ніби розстріляні — терористи-білогвардійці. Хто тому поймає віри? Адже розстріляно комуністичних політичних і громадських діячів, представників української комуністичної інтелігенції, які щиро вірили, чи вдавали, що вірили, що на Україні справді твориться українська державність, нехай комуністична, що заходами Москви шириться українська культура, які добровільно пішли на службу московській окупаційній владі і служили їй не за страх, а за совість.

Вони кривавою ціною, ціною свого життя заплатили за ті ілюзії. Вони жертви засліплення. Нехай їх смерть трагічна буде пересторогою тим, що й досі ще не прозріли, коли такі ще zostалися.

А що до катів, то цей новий параксизм червоного терору, цього разу зкерованого проти своїх вірних слуг, ці розстріли своїх своїми свідчать про те, яке непевне становище окупантів, який непереможний страх обняв їх, примушуючи нищити тих, хто був їх опором.

Розстріли на Україні

За «Ділом» ч. 344 наводимо «вирок військової колегії Найвищого Суду Союзу ССР у Києві в справах про терористів-білогвардійців».

В числі 290 київських «Вістей» з 18 грудня с.р. поміщений ось такий комунікат:

13—15 грудня с. р. виїзна сесія військової колегії Найвищого Суду Союзу РСР під головуванням т. Ульріх В. В., у складі членів колегії т. т. Ричкова Н. М. і Горячева А. Д. розглянула в м. Києві справи: 1) Крушельницького А. В., 2) Бачинського Ю. О., 3) Крушельницького І. А., 4) Крушельницького Т. А., 5) Сказинського Р. Ф., 6) Лебединець М. М., 7) Шевченка Р. І., 8) Карabut А. Ю., 9) Сидорова П. Й., 10) Мисина В. О., 11) Левицького В. І., 12) Скрипа-Козловської Г. І., 13) Косинки-Стрільця Г. М., 14) Фальківського Д. Н., 15) Оксамита М. Г., 16) Щербини О. Г., 17) Терещенка І. П., 18) Буревого К. С., 19) Ковальова Л. Б., 20) Гельмер-Дідушок П. Ф., 21) Влизька О. Ф., 22) Фіницького О. І., 23) Дмитрієва Є. К., 24) Богдановича А. А., 25) Бутузова П. І.,

26) Бутузова І. М., 27) П'ятишні В. В., 28) Блаценка Я. П., 29) Ступіна Г. К., 30) Полевого Д. Й., 31) Хоптяр І. О., 32) Борещького П. М., 33) Лукіянова Л. І., 43) Проценка Г. М., 35) Півненка К. І., 36) Матяша С. Я., 37) Ляшенка О. К. — по обвинуваченню в організації підготовки терористичних актів проти працівників радянської влади.

Суд встановив, що більшість обвинувачених прибула в СРСР через Польщу, а частина — через Румунію, маючи завдання по вчиненню на території УСРР ряду терористичних актів.

При затриманні у більшості обвинувачених забрані револьвери і ручні гранати.

Керуючись постановою президії ЦВК Союзу РСР з 1 грудня с. р. й арт. 54—8 та 54—11 КК УСРР, виїзна сесія військової колегії Найвищого Суду Союзу РСР присудила:

1) Сказинського Романа Федоровича, 2) Крушельницького Івана Антоновича, 3) Крушельницького Тараса Антоновича, 4) Лебедінця Михайла Мойсєєвича, 5) Шевченка Романа Ілліча, 6) Карабут Анатолія Юрьєвича, 7) Сидорова Петра Йосифовича, 8) Косинку-Стрільця Григорія Михайловича, 9) Фальківського Дмитра Никоноровича, 10) Оксамита Михайла Гавриловича, 11) Щербину Олександра Гавриловича, 12) Терещенка Івана Петровича, 13) Бурєвого Константина Степановича, 14) Влизька Олексія Федоровича, 15) Дмитрієва Євгенія Кузьмича, 16) Богдановича Адама Адамовича, 17) Бутузова Порфирія Івановича, 18) Бутузова Івана Мойсєєвича, 19) П'ятишні Володимира Васильовича, 20) Блаценка Якова Павловича, 21) Полевого Домініка Йосифовича, 22) Хоптяр Івана Онуфрієвича, 23) Борещького Петра Миколаєвича, 24) Лукіянова Леоніда Івановича, 25) Півненка Константина Івановича, 26) Проценка Гаврила Микитича, 27) Матяша Сергія Яковлевича, 28) Ляшенка Олександра Корнійовича — розстріляти.

Майно всіх конфіскувати.

Вироки виконані.

С п р а в и : Крушельницького Антона Володиславовича, Бачинського Юліяна Олександровича, Мисик Василя Олександровича, Левицького Вас. Івановича, Скрипи-Козловської Ганни Івановни, Ковальова Левка Борисовича, Гельмер-Дідушка Петра Федоровича, Фіницького Олександра Івановича і Ступіна Герберта Карловича — військова колегія Найвищого Суду СРСР, зважаючи на те, що виявились нові обставини, — постановила направити на додаткове слідство.

(Т а р с) .

Вшанування пам'яті М. Грушевського у Парижі

В суботу 22 грудня с. р. заходами Української Громади в Парижі відбулося вшанування пам'яті М. Грушевського. На сумній урочистості, крім українців, були присутні приятелі українців кавказці й туркестанці.

Засідання відкрився промовою проф. О. Шульгіна по французькому, після якої промовляв п. М. Бремєєв по українському. Промова проф. Шульгіна була присвячена характеристиці М. Грушевського, як наукового діяча й великого українського історика та організатора української науки, що здобув собі узнання й славу не лише у себе вдома, а й серед цілого європейського наукового світу. Він з рідким авторитетом дав суцільність українській історії, яка до нього трактувалася по окремих

Передплачуйте «Тризуб» на 1935 рік.

періодах і маля великі прогалини, та з незвичайним мастерством користувався найновішими науковими методами і, користуючися ними, освітив ту масу історичного матеріялу, яку він у додаток до того, що лишили по собі його попередники, зібрав сам архівними дослідями.

Промова п. Єремїєва торкалася значіння проф. М. Грушевського для українського національного руху. Крім того, промовець згадав про кілька персональних рис покійного, які оживили його образ у багатьох з присутніх, що знали особисто проф. Грушевського.

Пам'ять М. Грушевського вшанували на закінченні вставанням і хвилиною мовчанки всі присутні, відаючи пошану великому українцеві, що багато тако-ж зробив і для всіх пригнічених в Росії національно-стей.

Розійшлися всі з почуттям невіджалованої втрати, яку понесла не тільки Україна, а й ціла справа визволення всіх пригнічених Москвою народів.

І. З.

З життя й політики.

— Кінець совітської ідилії. — Вбивство Кострікова (Кірова) і відновлення червонстерору. — Засідання пленума ЦК ВКП (б).

Совітська ідилія несподівано увірвалася. Пришов кінець усім намаганням совітських журналістів малювати в привабливих рисах те гарне й заможне життя, яке будують собі совітські громадяне, виконуючи геніяльні вказівки Сталіна. Ще недавно було надруковано повідомлення про замовлення величезної кількості квітів для оздоблення салі засідань всеосяжного з'їзду совітів для того, очевидно, щоб символізувати всю привабливість того устрою і того життя, що панує в совітській державі. Ще 28 листопада фельетоніст «Правди» Кельпов захоплювався новими чоколядовими цукерками, випущеними совітською промисловістю, і розважував питання, чи повинні комсомольці користувати.

Аж раптом совітське життя виявило своє справжнє обличчя. Першого грудня в Ленінграді пролунав стріл Ніколаєва, скерований на одного з найвпливовіших достойників совітського союзу, одного з найближчих приятелів Сталіна — Сергія Кострікова, відомого під його совітським псевдонімом Кірова. Совітській ідилії на шпальтах совітської преси прийшов кінець. Літературні чекисти приступили до викнання своїх безпосередніх обов'язків.

* * *

Про безпосередні причини й обставини, зв'язані з убивством Кострікова-Кірова, дознаємося ми, очевидно, з великим опізненням. Звістки, які подають про це совітські джерела, надзвичайно скупі, а версії закордонної й емігрантської преси остільки різноманітні й суперечні, що виявити правдивий перебіг справи на разі є неможливим.

Проаналізуємо лише ті дані, які поки що можна уважати безсумнівними. Костріков-Кіров був забитий згідно з совітським офіційним повідомленням «ворогом» робітничої класи. Але згідно з тим самим повідомленням цей ворог робітничої класи до недавнього часу був службовцем

Не гайтеся з передплатою «Трибуна» на 1935 рік!

в комісаріаті робітничо-селянської інспекції і був уроджений в 1904 р. Мав він отже тринадцять років, коли запанувала совітська влада; він є вихованцем совітської школи й совітської культури; працював він в тому комісаріаті, куди людей не-пролетарського походження і не-комуністів приймають з дуже великими труднощами. Приходиться отже прийти до висновку, що совітські умови й обставини виховують серед громадян зовсім не ті лише настрої й почуття, про які говорить офіційна преса. Совітські громадяне мріють не про те лише, щоб виконати вказівки Сталіна що-до будування соціялізму; серед них є тако-ж люде настроїв і почувань Ніколаєва, стріл якого закінчив кар'єру найближчого співробітника Сталіна.

В закордонній пресі висловлювалася думка, що вбивство Кострікова-Кірова є першим від ряду років терористичним актом в совітській державі. З цим твердженням погодитися важко. Хто регулярно слідкує за совітською пресою, той знає, як численні випадки терористичних актів, скерованих проти рядових совітських агентів. Масовий терор, контр-акція населення на терористичну практику совітської влади, спеціально на Україні, весь час є побутовим явищем у совітах. Виступ Ніколаєва вносить лише нові риси в це побутове совітське явище. Від ряду років це є перший терористичний акт, скерований проти одного з чільних представників совітського Олімпу, і виконаний з повним успіхом. Не знаємо на разі, які обставини сприяли владі виступу Ніколаєва, але самий той факт, що обставини могли так скластися, вказує, що навіть така частина совітського механізму, як ППУ, не функціонує бездоганно.

Що керуючі совітські чинники певні того, що люде настроїв і почувань Ніколаєва є більша кількість, про це з очевидністю свідчить та паніка, що після замаху опанувала диктатора й його оточення. Негайний виїзд Сталіна і його найближчого оточення до Ленінграду, негайне усунення з посад усієї верхівки ленінградського ППУ, негайна постанова ЦК'а про привернення ППУ його давніх прав на розстріли без суду, фактичний початок масових розстрілів—все це вказує на те, що ситуацію, яка утворилася в країні, урядові чинники розцінюють дуже поважно. І очевидно для тих, хто вмів й хоче бачити, поважність становища в совітській державі не буде закрыта й захована інспензацією обурення «совітської суспільності», яке од Ленінграду до Камчатки було висловлено з військовою докладністю. З увагою й інтересом будемо приглядатися до дальшого розгортання подій.

* * *

По суті річей совітську ідилію останніх місяців було порушено не тільки стрілом Ніколаєва. Її ще за кілька днів перед тим порушив пленум ЦК ВКП(б), який в своїх постановках констатував виразно й ясно те, що ми не перестаємо твердити весь час,— надзвичайну складність і непевність сучасного становища совітської держави.

Пленум ЦК виніс і оголосив дві постанови: про ліквідацію політвідділів при моторово-тракторних станціях і про ліквідацію карткової системи при видачі хліба й інших хлібних продуктів з 1 січня.

Політвідділи були тим радикальним засобом, який мусів врятувати захитаний будинок колективізації. До політвідділів, як писала совітська преса на початках 1933 року, були приділені ліпші з найкращих комуністів; політвідділи мали бути оком і ухом Сталіна, підлягаючи безпосереднє політбюро ЦК. Аж до останніх місяців про діяльність політвідділів совітська преса писала лише в найхвалебніших тонах. І раптом політвідділи ліквідують, а членів політвідділів, цих ліпших з найкращих комуністів, усіх залишають у тих глухих закутках, куди їх було послано,

Обов'язок кожного громадянина УНР підтримувати свій орган!

включають до райкомів партії й підпорядковують їх цим останнім. Через що так роблять — з самої постанови ЦК зрозуміти важко. Ця постанова, з одного боку, каже, що політвідділи виконали своє завдання і що за їх допомогою в колхозах і совхозах в основному викрито й вигнано протисовітські, контр-революційні елементи, саботажників, шкідників, куркулів і підкуркульників; з другого-ж боку, вона рівночасно говорить, що політвідділи свої завдання не виконали: в колхозах — констатує постанова в другому уступі — все ще багато хиб в роботі, не зломлена ще остаточно в ряді колхозів підривна й шкідницька праця куркульських елементів, які туди попролазили. Досвід хлібозаготівель показав, що класово-ворожі елементи все ще виявляють активність з огляду на політичну короткозорість і недбалість комуністів на селі, і навіть окремих працівників районів і політвідділів.

Здавалося б, при цих умовах така корисна установа, як політвідділи, мусли б продовжувати свою корисну роботу. Між тим що установу касують, працівників її деградує і включають до складу райкомів. Секрет цієї несподіваної постанови полягає, очевидно, в тому, що політвідділи не виказали позитивною роботою. З окремих звісток совітської преси в останні місяці видно, що політвідділи зросталися з місцевим населенням так тісно, що де-кого з членів політвідділів доводилося під час чистки виключати з партії. Отже відновляється стан, який був до засновання політвідділів, стан, при якому колхозу довелося рятувати шляхом організації політвідділів. ЦК констатує непевність ситуації на колхозному фронті, але нової панацеї для його порятунку знайти не можна.

Ще цікавіша й характерніша постанова про ліквідацію карткової системи. З постанови ЦК і доповіді Молотова в цій справі, оголошеному в ч. 329 «Правди», встановлюються такі основні підстави й мотиви реформи. Держава постачала хліб по картках по низьким цінам приблизно на 50 мільйонів людей, не рахуючи постачання хліба селянам, які продукували с.-г. сировину (бавовняник, коноплі й льон). На це держава витратила великі гроші. Між тим треба скріплювати й підносити курс совітського карбованця. Через те карткова видача хліба по зниженим цінам ліквідується й заводить вільний продаж хліба, але по значно звишеним цінам; для України, наприклад, ціна кілограма хліба встановлюється в 90 коп., в кілька разів вища ціни на картковий хліб, але трохи нижча, ніж ціна хліба на вільному ринку; рівночасно підноситься ціна на обіди в громадських їдальнях. Рівночасно з цим держава обіцяє піднести ціну на с.-г. сировину, яку постачають селяне, що мали раніше хліб по зниженим цінам і заробітну платню. Проте розміри піднесення цін на с.-г. сировину і заробітної платні не встановлено так, як встановлена ціна хліба. З того, що фонд заробітної платні збільшено всього на 10 відс. можна думати, що це піднесення в жалкій спосіб не компенсує піднесення ціни хліба. Молотов у своєму доповіді в рожевих фарбах малює ті вигоди, які зазнає од цієї реформи совітська суспільність, але навряд чи можна сумніватися, що ця реформа буде означати лише погіршення існуючого стану. Адже-ж вона полягає лише в тому, що держава, зосередивши в своїх руках всю торгівлю хлібом, зрікається прийнятого на себе зобов'язання постачати частині людності дешевий хліб і підносить на нього ціну в кілька разів. Сам Молотов у своєму доповіді не криється з тим, що в результаті реформи в цілому ряді районів споживання хліба зменшиться. Влада примушена ставати на цей шлях, щоб піднести курс совітського карбованця, щоб знайти засоби для продовження промислового будівництва хоч би в зменшених розмірах.

Коли постанова про ліквідацію політвідділів свідчить про банкрутство дотеперішніх організаційних заходів в області налагодження сільського господарства, постанова про ліквідацію карткової системи, а вір-

Принудьте нових переділатників для «Триуба»!

ніше про піднесення хлібних цін, вказує на серйозність загального фінансового й господарського стану совітської держави. Бо не треба забувати, що ця реформа найтяжче відіб'ється на становищі тої групи людности, з інтересами якої совітська влада найбільше рахувалася, — на становищі робітництва.

І на цей ризикований і непопулярний шлях влада не стала б, колиб перед нею були інші можливості.

В. С.

3 міжнароднього життя.

— Д о с и т у а ц і і .

Як це й припускалося минулого разу на цьому місці, коли говорилося про югослов'янсько-угорський конфлікт, Верховна Рада Ліги Націй знашла таку формулу вирішення цієї справи, що нею задовольнилися всі: і той, хто скаржився, і заскаржений, і всі три великі держави, з яких одна начеб-то була причетна (Італія), друга — заінтересована (Франція), третя — що стояла осторонь (Англія), а за ними й усі інші держави, що приймали участь у дискусіях та в голосуванні, — аж до ССРСР.

Не легко далось винайдення отієї формули, і переводилося воно, явна річ, не в публічних засіданнях, де лише говорилися принципові слова, зазначалося ставлення кожної держави, а потім голосувалося. Робилося те на окремих приватніх побаченнях і розмовах, на спільних сніданках, на обідах і нарешті — на прямих телефонних і телеграфних проводах між Женевою та кількома столицями Європи. Два повних дні, а це для женевських дипломатів для наглої справи час дуже великий, тяглися пересправи між усіма заінтересованими сторонами, два дні європейські міністри закордонних справ та їх уряди переживали велике напруження, і кінець кінцем спинилися на одній редакції, знайшли ті слова й вирази, що були потрібні, а головню — були можливі на цей час і для цієї справи. Які?

Справа стояла так. Югославія заскаржила Угорщину в тому, що її уряд переховував у себе хорватських терористів, дав їм змогу організувати атентат, допоміг їм грошми, пасами, інструкторами. Цілком аналогічне обвинувачення двадцять літ тому було зроблено Австро-Угорщиною на адресу сербського уряду і скінчилося, як відомо, бомбардуванням Білграда і тим, що прийшло далі. Так само й на сьогодні Югославія подекуди війною загрожувала, але все таки звернулася не до гарматних аргументів, а до Ліги Націй, доручаючи цій останній розважити елементи війни чи замирення. Ця остання стала на бік замирення й досягла своєї мети, йдучи до неї методами компромісового характеру: Югославії признано було рацію, але одночасно з тим не ображено було й угорський уряд. Визнано було, що до справи Марсельської трагедії коли хто з угорців і спричинився, то це були дрібніші урядовці, які ставилися до справи недбайливо, за що й мають бути, після розсліду угорського уряду, ним-же й відповідно покарані.

Такого роду компроміс, що-правда, сторонній людині нагадує історію про вславлених стрілочників, що часто бувають винні в усіх залізничних катастрофах. Але сторонній вражіння, хоч і важать дещо, та не дуже багато. Важливо те, що сторони, — що начеб-то готові були й повоювати, — тим задовольнилися. Задовольнилися може й не

• **Складайтеся гуртками на групову передплату «Тризуба»!**

зовсім з своєї доброї волі, а під дипломатичним натиском (Югославія — Франції, Угорщина — Італії, а обидві разом — Англії), але задовольни-лися. Напружена атмосфера, що віщувала бурю, розійшлася туманом і дрібним дощем. Дипломатичне небо прочистилося й прояснилося, явна річ, лише до нового конфлікту, до нової дипломатичної хмари. Але вже один той факт, що Ліга Націй знайшла в собі силу й волю хоч би й у такий спосіб припинити конфлікт і не дати йому перетворитися у трагедію, дуже багато говорить на користь Женевської міжнародної установи. І світова преса може не без рації говорити, що коли б у році 1914 існувала Ліга Націй, то Сараєвська трагедія не довела б до великої війни. Та війна може все таки й почалася б, але для того потрібні були б більші рушії, ніж загибель хоч і дуже високо поставлених людей.

Таким чином, одна невралгічна, як тепер говорять в Європі, точка розійшлася більш менш ко доброму, принаймні не причинивши загально-європейського лиха. Розійшлася поки-що, як відомо, й друга точка, це питання зв'язані з Саарським плебісцитом, бо-ж найбільше заінтересовані в цій останній справі держави — Франція та Германія — за посередництвом Англії, знайшли спільне для обох компромісове ставлення. Близьких невралгічних точок начеб-то зараз в Європі немає. Усі великі питання, як полагодження франко-германських взаємовідносин, питання про Східний пакт то-що, всі вони, явна річ, не стра-тили нічого в своїй актуальності, не перестали вважатися й бути надзви-чайно важливими й напруженими. А в тім після Женевської сесії дипло-матія європейська неначеб-то зробила собі передишку й одклала все те, що її занепокоює, на де-який часна бік. Можна сказати й точний термін, до якого все те одкладено. Цей термін — 13 січня 1935 р., — день, коли відбудеться плебісцит у Саарській країні. Очікувані наслідки того плебісциту будуть ступінем, з якого розпочнуться нові пересправи, а може й нове напруження. Але це все буде видно уже після 13 січня, а те-пер, на сьогодні, європейська дипломатія, вирішивши дві вказані ви-ще невралгічні точки у Женеві, начеб-то не хоче псувати собі різдвяних вакацій, які так щасливо припали для неї, у проміжжі Женева — Саара. І коли не станеться чогось зовсім несподіваного, можна тому сподіватися тихих свят, яких вже давно не мала європейська дипломатія.

Observer.

3 преси.

Свого часу («Тризуб» ч. 15-421 з 29. IV. 1934) ми наводили за паризькими газетами звістку, що барон Люсац, саме тоді арештований,

мав янесь відношення до вбивства Петлюри. Після виправдан-ня вбивці Петлюри Шварцбарда, Люсац один час перехо-вував його в себе в паризькому помешканні.

Широко розповсюджений тижневик «Candide» друкує тепер спомини Жоржа Ено, по вуличному «Жо—Сиве Волосся», людини вельми близької до вславленого афериста Стависького, що його ганебна справа досі боляче відбивається на французькому житті. І там (ч. 591 з 13. XII. 1934) знаходимо де-які жахливі подробиці

Вирівняйте перед кінцем року ваші заборгованості за тижневик!

процесу Шварцбарда, що кидають зловісне світло на специфічні умови, в яких він одбувався і на яких нам доводилося вже не раз спляти.

Із споминів цього героя міського шумовіння видко, що перед судом Торес

«боявся, що буде кинута бомба під час розправи, що його вб'ють при вході чи виході з салі суду»,

а тому вславлений адвокат вдався до барона Каетана де-Лермон де-Люсаца, який вже має ім'я в злочинському світі, та його приятелів — Жозефа, по вуличному «Жо — Баляфре» («Пошрамованого»), Альберта Зуава, інакше «Бебера Алжирійця», і автора мемуарів — «Жо—Сиве Волосся» з проханням... організувати його охорону.

«І ось ми, — епічно оповідає автор споми́нів, що їх літературне оброблення належить панові Моріс Іван Сікерові, — прибічна охорона метра Тореса. Ми його не кидаємо ні на крок. У «Жо—Баляфре» було тоді два авта — Бюік і Крістлер.

«Ми приїздили до суду в цих двох великих машинах, які були — само собою зрозуміло — повнісенські зброї і набоїв. Я носив теку Тореса, а по-між паперами були заховані автоматичні пістолети...»

І це діється не в Чикаго, а в паризькому суді!

«Торес виходив до суду, завжди маючи при своєму боці Барона й Жозефа. Я примістився першого дня розправи на лаві запасових присяжних. Я мав найпристойніший у світі вигляд, а моє сиве волосся додавало поваги.

«Дійсно, я видавався за поважного присяжного, здатного «судити за голосом душі і совісті»*). В моєму житті траплялися іноді такі парадокси... Барон Жозеф і Бебер знаходилися в інших кутках салі. Передостаннього дня розправи — пригадую—Жозеф сидів за головою суду**). Останнього дня, дня присуду, Торес просив нас подвоїти пильність...»

Під час своєї промови Торес перелякався, не знати чого.

«Він спинився. Оглядається по салі. Шукає нас очима. «Жо-Баляфре» робить йому знак, що нема чого боятися, Барон, серйозний, як папа, підморгує оком, я, з свого боку, роблю йому многозначну міну. Торес, нарешті підбадьорений, може знову почати ревіти...»

Переляк одлили, але не надовго. Коли дожидали присуду,

«Торес непомітно наближається до місця, де ми знаходимося. Він аж позеленів із страху».

Звісно, переляканому на смерть оборонцеві ніщо не загрожує, крім його панічної фантазії. Йому не було чого боятися. Хіба що власної совісті?

*) «Jurer en mon âme et conscience» — з формули урочистої обітниці французьких присяжних.

***) Почесні місця, що призначені для представників магістратури і визначних осіб.

Подавши сцену зворушливих обіймів Тореса і Кампінкі після виправдання вбийника, «Жо—Сиве Волосся» закінчує своє оповідання:

«Коротка розмова починається між Торесом і Бенуа — на прізвиське «Золота Борода», інакше «Ісус Христос». Нарешті ми вже коло своїх машин, і п. Бенуа, директор судової поліції, особисто передає в наші руки Шварцбарда.

Поліція, почувавши себе нездатною його охоронити, довіряє його Кастанові де-Люсац, «Жо-Баляфре», Бебер-Алжирійцеві і «Жо—Сиве-Волосся»,

які й одпроваджують його на помешкання Барона — 6, rue Caulaincourt, де той і перебуває під міцною охороною паризького шумовіння.

Зворушлива спілка! І яка тепла кампанія. Видатний адвокат, вславлений приятель совітів, директор поліції і столичний намул у спільних клопотах про віденського вломника, підступного вбивцю

Редакція «Candid'a», друкуючи спомини «Жо-Сиве Волосся», зазначає, що вона не бере на себе відповідальности за його твердження, але подає їх як людський документ, характерний для сучасної доби, «сьогодня бо — пише газета — шумовіння — le Milieu*) — широко поняло життя парламентарне, життя поліційне, життя політичне країни». Не оминуло воно, як ми бачимо, й життя судового.

З РІЗДВОМ І НОВИМ РОКОМ

усіх знайомих щиро вітають проф. А. Яковлів з Праги, ген. О. Удовиченко і В. Первобийніс, які склали замість візитів і карток пожертву на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

Українські діти!

Музей Визвольної Боротьби України святкуватиме в 1935 році ювілей свого десятилітнього існування. В цьому році Музей має перейти у власний Український Дім, на будівлю якого дають тепер пожертви великі й малі українці цілого світу. Щоб вчасно закінчити цю збірку й збудувати Дім треба, щоб і читачі нашого часопису — хлопці й дівчатка — пам'ятали про Музей під час Різдвяних Свят і заколядували також на Український Дім у Празі. Про це колядування — хто брав у ньому участь і хто скільки та від кого зібрав — просимо написати, щоб можна було про це опублікувати. Зібрані гроші можна переслати через наш часопис або безпосередне на адресу директора Музею проф. Д. Антоновича: Prof. D. Antonovyc. Praha — Nusle, 245. Czechoslovakia.

Хай вам щастить у вашому доброму ділі!

*) Le Milieu — модне зараз у Парижі слово — середовище злочинства й проституції, міське шумовіння, столичний намул.

Хроніка

3 життя укр. еміграції.

У Франції.

— Академія пам'яті 359 в Труа. 25-го листопада с. р. Українська Громада влаштувала жалібну академію пам'яті 359. До добре складеного програму входила змістовна доповідь п. Лисенка, хор під орудою п. Томашівського виконав кілька старих пісень, а з декламаціями виступали п. п. Бондарь і Андрієвський та діти панства Ситників — Михайло й Надія. Декламації дітей зробили на присутніх велике враження.

— Свято 10-ої річниці існування Української Громади в Шалеті. 17 листопада с. р. урочисто святкувала десяту річницю свого існування Українська Громада в Шалеті. Одна з найбільших громад Союзу, сильна духом і єдністю, вона показала в цей день свої реальні здобутки — власний будинок, театр, кооператив, ресторан, дитяча школа й т. д.

На свято Шалетської Громади зіхалось такої ж численне українське громадянство з околиць та з Парижа, а представники місцевої французької влади та французького громадянства своєю присутністю підкреслили той авторитет, який здобула собі громада у французів. Серед присутніх французів перш усього треба відмітити п. Раймонда Мусіне — супрефекта департаменту Дуаре, представників заводу Гутчіссна, комісара провінції і т. д. З українських гостей були: почесний член Шалетської громади пані Є. Прокоповичева, голова Союзу Українських Емігрантських Організацій у Фран-

ції п. М. Шумицький, ген. О. Удовиченко та інші.

О год. 9 веч. голова громади п. Бацуца відчинив урочисту академію, даючи слово голові Союзу п. М. Шумицькому. У своїй промові по французькому п. Шумицький привітав громаду в імені Генеральної Ради, підкреслюючи, що громада зберегла ідеали, з якими її члени покинули батьківщину, та високо тримає на чужині рідний прапор незалежної Української Держави, не втрачаючи за тяжкою фізичною працею енергії й віри у святе діло національного визволення й передаючи її своїм дітям.

Далі привітав п. Шумицький присутнього п. префекта Мусіне, як представника французької влади, і в його особі подякував Франції, що дала притулок українській еміграції, підкреслюючи при цьому лояльність цієї останньої і проголошуючи Франції «слава», яке було підхоплено цілою аудиторією.

Після промови п. Шумицького забрав голос п. префект Мусіне, який зазначив своє задоволення з української еміграції, що ніколи не робила жадних неприємностей владі й зискала собі добру опінію адміністрації. Торкнувшись історії України та української літератури, п. префект зворушив аудиторію ерудицією й знанням української справи. Промову п. префекта аудиторія супроводила гучними оплесками.

Потім зробив доповідь про 10 літ існування громади її голова п. Бацуца.

На закінчення академії відбулася її мистецька частина. Виставлено було п'єсу, яку грали виключно українські діти із школи при громаді і яка пройшла з великим успіхом. Далі співав

громадський хор і було виконано українські національні танці.

Вечір закінчився бенкетом, під час якого знову промовляв п. префект, голова Союзу, голова громади й інші.

Свято пройшло з великим успіхом. Треба радіти за успіхи Шалетської громади, яка своєю працею здобула собі поважне місце на еміграції.

Присутній.

— На Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі замість різдвяних і новорічних привітань і візитів склали: проф. А. Яковлів з Праги — 20 фр., ген. О. Удовиченко — 20 фр. і В. Перебийніс — 10 фр.

В Польщі.

— З життя Українського Наукового Інституту у Варшаві. 11 грудня с. р. відбулося чергове засідання Економічного Семінару, на якому п. І. Липовецький зачитав реферат на тему «Проблема тваринництва в УССР (1928-1934)». В своєму рефераті п. Липовецький дав порівняння кількісного стану худоби на початок і кінець першої п'ятилітки, з якого видно катастрофальне зменшення худоби в УССР. Це зменшення не припинилося і в дальших роках — 1933-1934, не дивлячись на всі зусилля большевиків. Причини цього зменшення, головним чином, полягають у колективізаційній політиці большевицької влади. З одного боку, селянство, йдучи до колгоспів, масово нищило свою худобу, не бажаючи віддавати її до усуспільненого сектора. З другого, — провадження усуспільненого скотарського господарства у большевиків ніяк не може налагодитись і дає як раз протилежні ефекти, ніж ті, яких вони сподівалися.

В дискусіях з приводу реферату брали участь: проф. І. Шовгенів, Гл. Лазаревський, інж. М. Дерев'янюк, інж. О. Чубеню, інж. Є. Гловінський, а також була зачитана оцінка реферату, яку прислав керівник Економіч-

ного Відділу Інституту проф. В. Садовський.

В Чехословаччині.

— Нова музейна колекція. Музей Визвольної Боротьби України формує нову бібліотечну збірку, яка складатиметься виключно з авторських примірників — окремих відбиток, вирізок і книг. В цій колекції тим часом найбільше праць, дарованих правними авторами, хоч є вже тако-ж присилки й з українських земель та з різних міст Європи (найбільше з Варшави, Берліна, Парижа, Бухарешту) й з Америки (Н'ю-Йорк). Музей формує цю колекцію в надії, що всі українські автори постійно доповнюватимуть її своїми публікаціями. Матеріал у цій збірці укладається в поазбучному порядку за прізвиськами авторів.

В Бельгії.

— Жалібну академію пам'яті М. Грушевського в Брюсселі влаштовано було Товариством «Незалежна Україна» у власному помешканні 15 грудня с. р. На академії заслухано було дві доповіді про життя й діяльність небіжчика. Після офіційної частини академії присутні поділилися спогадами про М. Грушевського з часів проголошення самостійности України.

Подорож. п. Романчич у Європі

В-осени цього року одвідала Прагу українська гостя з Канади, делегатка на Всеукраїнський Жіночий Конгрес, що відбувся в Станиславові, пані Ганна Романчич. Після Конгресу вона більше двох місяців залишалася в Польщі та подорожувала по Європі. Ціллю її подорожування було ознайомлення з українським життям. З цією метою вона об'їхала Галичину й Волинь, де вона мала можливість спостерігати на місці життя українських народніх мас, їх

побут, далеко відсталий від канадійського життя матеріальний стан.

Своїми вражіннями пані Романчич поділилася з українською еміграцією у Празі в доповіді, яку вона зробила, на прохання Союзу Українських Журналістів і Письменників. Національна свідомість нашого народу на українських землях зробила на пані Романчич добре вражіння. Ознайомлення з життям інтелігентських кол в Галичині зробило на пані Р. вражіння подвійне. З одного боку, творче українство, наші національно-культурні організаційні, мистецькі надбання, високий патріотизм, відданість національній ідеї. З другого, — інертність, байдужість, непослідовність певних кол інтелігенції, їх неорганізованість, легке піддавання денациалізації й деморалізації. Сталі, іноді безпідставні непорозуміння між старшим громадянством і молоддю, що, не маючи керівників, йде сама, шукаючи шляхів, натрапляючи часто на людей злої волі. Цілком позитивні вражіння п. Романчич мала від одвідин Українського Наукового Інституту в Варшаві, інтенсивність видавничої праці якого вона із задоволенням підкреслює.

П. Романчич одвідала Український Жіночий Союз, була на зборах його Управи, оглянула Музей Визвольної Боротьби України. Відвідала тако-ж Подєбради, де зазнайомилась з великою працею Української Господарської Академії та Українського Технично-Господарського Інституту позаочного навчання, була тако-ж у притулку для українських дітей.

Пані Романчич залишила серед української еміграції в Празі миле вражіння. На двірець, при її від'їзді, відпровадити її прийшла група представників українських організацій, а представниця Українського Жіночого Союзу піднесла їй квіти.

З. М.

Під час перебування п. Романчич у Франції Українська Громада в Парижі влаштувала 11

листопада с. р. чай, на якому голова Громади п. Єремійв привітав гостю, а н. Романчич оповіла про українське життя в Канаді. Після доповіді п. Романчич слово взяли — голова Головної Еміграційної Ради проф. О. Шульгин, н. І. Косенко, п. М. Єремійв, ген. Богомолець та інші. Всіх головним чином цікавила можливість переселення до Канади української еміграції, що страждає в Європі від безробіття. Висловлювали тако-ж думки про необхідність, особливо в сей час, ділового співробітництва української еміграції, скупченої біля Головної Еміграційної Ради, з нашими земляками в Канаді.

Розмови з нашою канадійською гостею були настільки цікаві, що затяглися далеко за північ. Прощаючи п. Романчич, присутні висловлювали жаль, що вона не має можливости довше затриматися серед української еміграції у Франції.

Батьки пані Романчич походять з Галичини, а сама всна народилася й виховалася в Канаді, про яку говорить з любов'ю, зазначаючи високий культурний і господарський рівень української еміграції в Канаді. Спершу говорила тільки по-англійськи, але, коли в Канаді розпочався національний рух серед української еміграції, зачала студіювати українську мову і тепер говорить по українськи бездоганно.

Бібліографія.

— К а л е н д а р - а л ь м а н а х «Дніпро» — звичайний рік 1935, Львів, 1935. Ціна 2 зол. Наглядом Українського Товариства Допомоги Емігрантам з Великої України у Львові.

Альманах «Дніпро», який ось уже дванадцятий рік випускають наші емігранти, що осіли у Львові, має свою затлужену традицію. Цей рік, як і завжди, подає він цікавий і цінний матеріал як із історії нашої визвольної боротьби, так і про сучасний стан українського життя. З окремих статей, уміщених у цьому річнику, слід одмітити нариси В. Д о

рошенка про політичний розвиток Наддніпрянської України, Є. Маланюка про Хвильового, І. Мазепи про стан України під совітською владою, А. Жука про історію заснування Союзу Визволення України, спогади Н. Дорошенкової про В. Самійленка, стаття Д. Дорошенка, присвячена ювілею О. Лотоцького, що була передрукована в нашому журналі.

Статті В. Дорошенка та І. Мазепи взаємно доповнюють одна одну; перший автор дає короткий, але основний перегляд розвитку нашого національного руху на Наддніпрянщині до революції 1917 року, спиняючись на часах після революції лише в кількох словах; натомість другий автор докладно розглядає стан України за часів совітських. Інтерес другої статті збільшується тим, що вона була вміщена англійською мовою в лондонському журналі *The Slavonic Review*; дає вона читачеві уявлення, як про нашу справу інформується чужина.

Стаття А. Жука, одного з основників Союзу Визволення України, дає нові, досі невідомі матеріали до історії тої організації, що в нашому національному

житті відіграла поважну роль.

Тепло й безпосереднє написані спомини Н. Дорошенкової про В. Самійленка дають цікавий матеріал для в'яснення питання про те, чому і як виїхав В. Самійленко на совітську Україну.

Оригінальну й яскраву характеристику творчости М. Хвильового дає Є. Маланюк.

Опріч цього матеріалу альманах дає і два оповідання — Ф. Дудка і О. Ржепещької, та ряд нарисів мемуарного характеру В. Беня, М. Островерхи, Б. Лазаревського.

Рекомендуємо цю книжку увазі читачів.

Е м і г р а н т .

Відзначення французького поета

Фернан Мазад

Відомий французький поет, великий приятель України і перекладач на французьку мову Шевченка, член *Cercle d'Etudes Ukrainiennes* у Парижі, п. Фернан Мазад одержав нову визначну літературну нагороду — *le prix Lasserre*.

Щиро вітаємо визначного поета з одзначенням і бажаємо дальших успіхів на літературному полі.

Нові книжки й журнали.

— 2 Український Науковий З'їзд у Празі, видання Українського Академічного Комітету для міжнародної інтелектуальної співпраці при Лізі Націй. Прага, 1934. Містить докладні відомості про організацію й праці 2 Українського Наукового З'їзду, а також повні огляди, підсумки наукової діяльності української еміграції за останнє десятиліття та резюме й тези читаних на з'їзді докладів.

Продається в усіх українських книгарнях; можна також виписувати з канцелярії Українського Академічного Комітету (*Ukrainjsky Akademicky Komitet, Praha II, Ve Smeckach 27, Tschecoslovachie*). Ціна 40 корон чеськ. за примірник. Для членів з'їзду 25 відс. знижки.

— Рідна Мова, науково-популярний місячник, присвячений вивченню української мови, ч. 12 (24), грудень 1934. Зміст: Стилістично-синтаксичні нариси, VII: Мені болить — мене болить. I. Шклянка — Навчання української мови в Канаді. II. Кривоносюк — Недуги мови: Закування. «Мощний Прориди» для редакторів, видавців і робітників пера; лист третій. Не вживайте географічних назв у зросійщеній формі. I. Велигорський. Говірня с. Серафинець, Городецького повіту.

І. Огієнко — Шевченкові мова: зближення «с з и, о з у» у Шевченковій вимові. Українські адвокати й рідна мова. Український театр і рідна мова. П. Кривоносюк, Ю. Петринюк, Ю. Шкрямедиак — Творімо фонд «Початкова Граматика рідної мови для української молоді». Чистота й правильність української мови, відповідь на запитання наших читачів. Дописи прихильників «Рідної Мови». Розділ для самоуків і дітей: «Рідне Слово», Початкова Граматика української літературної мови.

— Вістник, місячник: літератури, мистецтва, науки й громадського життя, книжка 12, грудень 1934. Зміст: Олена Теліга — На п'ятім поверсі, О. Ольжич ***. Володимир Постригач — Від віків так... З французької лірики (перекл. Ю. Клена): Леконт де Ліль — Прояснення, Верлен — Калейдоскопи, Ж. Морвас — Твої руки. М. Бажанський — Солочянський вовк. П'єр Шанлен: Кільки днів у Петербурзі. Юрій Липа — Campus Martius. Др. Г. І. Скегар — Українці в Америці. Ф. Арот — Червоний Відень. Артур Ман — Фінацова кар'єра Мікі Маус. Вол. Рещ-Лозовський — Ще з літературного Гуляй-Поля. О. В. — Велика брехня нашого часу. Денис Лукіянович. Співець гудульських гір. Аксель Шмідт — Саарська проблема. М. Л. — З пресового фільму. Бібліографія.

— Дзвони, літературно-науковий журнал, ч. 10-11, жовтень-листопад, 1934. Львів. Зміст: Г. Костельник: Джерело на високій горі; Вино; Наче пструги. М. Й. Єленська — Перед розводом. У. Самчук — За пралісками. Н. Королева: Вогник («313»). М. Демкович-Добрянський — Магіявель і магіявелізм. Ст. Найман — Спроба зрозуміння сучасного господарського положення. В. Лев — Література відродженої Польщі. Рецензії. З преси і журналів: Нові книжки.

— Музичні Вісти, орган для поширення музичної культури, ч. 5, листопад—грудень 1934. Львів. Видає Муз. Накл. «Торбан». Вісім сторін, мало вісімки. Ціна 20 гр.

Добре оформлений і презентований журнал «Музичні Вісти» звертає на себе увагу з перших своїх чисел. Намагання його Редакції зробити журнал ширшим відомі з оголошень, які вміщено було і в «Тризубі». Зміст числа 5: Церковний хор в Мостах Великих (Галичина), з уміщенням на першій сторінці фотографії хору; Від видавництва «Торбан»; Д-р Л. Кобиланський: Українська музика (про українську музику народню та художню) — Пісні історичні, Східні впливи, Хроматизм, Хроматизм як риса що відрізняє українську народню пісню від московської; Д-р мед. Ст. Дмоховський: Про музичні здібності; Я. Ярославенко: Чи початок Союзу оркестр? З театрально-музичного світу; Дописи.

Адреса Редакції: Муз. Накл. «Торбан». Львів, вул. св. Софії, 78.

При журналі, як прилога, розіслано каталог нот вид. «Торбан» на солові співи, фортеп'яні, мішані хори та оркестри.

— Bulletin du Bureau de Presse Ukrainien, publication mensuelle, ч. 2 (144), 30 листопада 1934. Париж.

Т-во бувших Вояків Армії УНР у Франції

афілійоване до французької Національної Федерації Інвалідів, Жертв війни та бувших Комбатантів улаштує в понеділок 31-го грудня 1934 року в салі Бельгійських Інвалідів — 59, Rue Vergniaud, Paris 13-e (Métro Glacière ou Corvisart, tram. 92, 123-124) з нагоди 6-го чергового з'їзду Т-ва велику

Вечірку - баль

В програмі співи хоріві й солові, атракціони, товариські забави. Чистий дохід — на Інвалідний фонд Т-ва

Танці до ранку. Жаз-банд. Початок о 21 год. Вхід: чоловіки — 7 фр., пані — 5 фр.

Запрошуйте знайомих. Поможіть українським інвалідам.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Вяч. Прокоповичем, виходитиме в 1935 році по-старому і за участі тих самих співробітників

Умови передплати на 1935 рік

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	1/2 року	3 місяці	1 місяць	окр. чис.
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 лейв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П.А.	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
БЕЛЬГІЯ	20 бельг.	10 б.	6 б.	2 б.	0,60 б.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

Закордоном журнал передплачувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W Sikewich, P.O. Box 333 Toronto, Ontario, Canada. 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а: P. Filonovic, Horni Cernosice u Prahy, c. 107. П о л ь с ь к и: п. інж. Бурачинський, Ukr Hosp. Akademie, Podébrady. 4) В Польщі — J. Lipoweski, ul. Czerniakowska 204, m. 25, Warszawa, для грошевих переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipoweski. 5) В Спол. Штатах «Surma Book», 103 Av. A. New York, N. Y., U. S. A. 6) В Царьгороді: M. Zabello, Posta kuturu № 224. Beyoglu. Istamboul. Turquie. 7) В Б е л ь г і ї — Georges Jakovliv, Ing., 43, rue de Coppin, Jambes — Namur. Chèque Postal 234465.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6.

При Бібліотеці Музей С. Петлюри.

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому: За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. забезпекти.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Генеральна Рада Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції

вітає членів Союзу і всіх громадян з Різдваними Святами та наступним Новим Роком.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 86-83.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет. Адміністратор: Ів. Коссаго

Le Gérant: M-me Perdrizet.